

Nr 151.

Av herr **Wahl**, om skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter.

Vid fjolårets riksdag väckte jag i denna kammare och fru Östlund i andra kammaren en motion, i vilken hemställdes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående de åtgärder, som kunna vidtagas för beredande av lämpligt arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan föranleda».

I motiveringen påpekades, att framstående läkare framhållit, att erfarenheten redan länge givit vid handen, att den i vårt land bedrivna sanatorieverksamheten för tuberkulossjukdomarnas bekämpande icke vore tillfyllestgörande och att detta väsentligast berodde på den omständigheten, att de från sanatorierna utskrivna patienterna i de flesta fall saknade möjlighet att på lämpligt sätt fullfölja sin rekonvalescens.

De utskott, som avgåvo utlåtande över motionen, ställde sig synnerligen välvilliga till syftet i densamma. Första kammarens andra tillfälliga utskott, som begärt och erhållit yttrande över motionen från Svenska nationalföreningen mot tuberkulos, anförde bl. a. följande:

»Det har redan länge varit en erfarenhet bland läkare och andra, som ivrat för en rationell vård av lungtuberkulösa, att vår så storslaget anlagda och med så stora kostnader bedrivna verksamhet för tuberkulosens bekämpande ej förmått giva de resultat, som varit önskvärda. Orsakerna härtill hava också vid upprepade tillfällen från sakkunnigt håll påtalats, och intresset att råda bot på bristerna är alltför stort.

Den mest framträdande bristen synes vara den, att från sanatorierna utskrivna mindre bemedlade patienter i många fall sakna möjligheter att på lämpligt sätt fullfölja sin rekonvalescens. Dessa patienter nödgas nämligen oftast, för så vitt de överhuvud kunna skaffa sig arbete, återgå till sina tidigare förvärvsarbeten, för vilka de ännu ej ha krafter nog,

och följden blir lätt, att de ådraga sig recidiv av sjukdomen och snart duka under. Och även om de sedan än en gång kunna få tillfälle till sanatorievård, hava deras utsikter till räddning genom det för tidiga upp-tagandet av för dem olämpligt arbete betydligt försvårats eller kanske till och med omöjliggjorts. Önskemålet är nu därför, att sanatorievården fullständigas med sådana anordningar, varigenom de utskrivna patienterna i fall av behov erhålla möjlighet att efter för deras konstitution avpassade förhållanden sysselsätta sig med lämpligt arbete för att, i den mån det låter sig göra, så småningom förbereda övergången till ordinär verksamhet. Endast därigenom kan sanatorieverksamheten väntas medföra var-aktig nytta och på avsett sätt fylla sin uppgift.

Ett stöd för att ett verkligt kännbart behov av åtgärder i ovan antytt syfte förefinnes kan hämtas av några siffror ur den officiella hälsovårdsstatistiken, för så vitt denna för de senaste åren (1916—1920) är tillgänglig. Antalet patienter, som årligen lämna sanatorierna såsom mer eller mindre »förbättrade» (kategorierna B och C i tabellen över från sanatorierna utskrivna i bemälda statistik) och av vilka ett flertal kan tänkas bliva föremål för här berörda åtgärder, uppgår till omkring 47.5 procent beträffande män och obetydligt mindre beträffande kvinnor av hela det utskrivna antalet. Härtill kommer såsom »oförbättrade» utskrivna 16 à 17 procent, varav en del säkerligen också skulle komma i fråga för ett omhändertagande av här ifrågavarande art. Tilläggas kan, att i medeltal omkring 7 procent av sanatoriepatienterna utskrivs såsom »försämrade». Utskottet vill för sin del uttala angelägenheten av att särskilda åtgärder träffas även i fråga om dessa obotliga fall, och att i samband med en utredning om konvalescentvården beaktas, vad som i detta avseende kan åtgöras.

Såsom ovan antytts, är man inom för tuberkulosfrågan intresserade kretsar i princip ense om nödvändigheten av att arbete i lämplig form beredes de tuberkulösa patienterna. Nationalföreningen har i ovannämnda yttrande meddelat, att olika vägar därvid kommit i fråga och även på skilda håll praktiserats. Redan under vården på sanatorierna har vänjande av patienterna till arbete börjat att med framgång användas såsom ett led i sanatoriets behandlingsmetoder. I Danmark har detta förfarande tillämpats under någon längre tid och utvecklats därhän, att man på sanatorierna anser sig kunna tillgodose konvalescenternas invänjning och hårdning medels härför lämpligt arbete. Hos oss synes en dylik metod ej hava införts i den omfattning, som för ändamålet erfordras. Flertalet av våra nuvarande tuberkulossjukhus hava visserligen anordningar för att

bereda vissa patienter arbete, men detta dock i alltför liten skala för att på något sätt motsvara behovet av arbetsanstalter. Inrättandet av dylika s. k. arbetskolonier, eventuellt i förbindelse med sanatorierna, där konvalescenterna efter den egentliga sanatorievistelsen mottagas för att under läkaruppsikt invänjas till olika slag av förvärvsarbete, synes numera på sakkunnigt håll omfattas såsom den lämpligaste utvägen. Erfarenheter härutinnan finnas också att hämta från andra länder, isynnerhet England, vars konvalescentvård också varit föremål för studier av svenska sanatorieläkare.»

Utskottet fann på anförda grunder det vara tydligt, att en utredning rörande lämpligaste sättet att åstadkomma vård åt tuberkulossjuka konvalescenter vore i hög grad av behovet påkallad. Utskottet var emellertid i tillfälle meddela, att en sådan utredning redan blivit igångsatt. Enligt vad nationalföreningen i sitt yttrande meddelat, tillsatte föreningen år 1917 en kommitté med flera subkommittéer med uppgift att utreda frågan om de åtgärder, som vore erforderliga för en mera planmässig och målmedveten kamp mot tuberkulosen i vårt land. En av dessa subkommittéer hade upptagit till ingående behandling även spørsmålet om beredande av arbetstillfällen åt vissa lungtuberkulösa, i den mån detta kunde ske i form av anstaltsvård. Denna utredning skulle enligt uppgift från nationalföreningen snarast föreligga färdig. Utskottet ansåg därför, att resultatet av denna utredning borde avvaktas, och hemställde förty, att motionen icke måtte till någon åtgärd föranleda. Andra kammarens andra tillfälliga utskott gav uttryck åt samma uppfattning och gjorde samma hemställan. Båda kamrarna fattade beslut i enlighet med sina respektive utskotts yrkanden. Ett år har nu snart förflutit sedan dess utan att, så vitt jag känner, den av nationalföreningen år 1917 igångsatta utredningen blivit färdig. Nationalföreningens meddelande förra året, att den utredning, som berörde det i motionen berörda spørsmålet, »snarast torde föreligga» uppfattades nog emellertid så, att det endast var fråga om några månaders dröjsmål.

Motionären i andra kammaren, som även var ledamot av det utskott som behandlade frågan, yttrade nämligen, då ärendet förekom i kammaren, följande:

»Då jag emellertid i utskottet icke har reserverat mig mot utskottets yrkande beror det icke på att jag har ändrat mening sedan jag lämnade in motionen. Men då vi fingo detta meddelande att nationalföreningens utredning var i det närmaste färdig ansåg jag att om vi väntat på denna utredning en tio år, så kunde vi eventuellt vänta ett par månader till.»

Då jag nu i år åter hemställer, att riksdagen måtte upptaga denna fråga till förnyad prövning, så är det ej för att påkalla någon ny utredning. Jag är nämligen övertygad om att frågan ligger under den mest sakkunniga behandling i nationalföreningen. Jag avser därför med min motion att söka påskynda denna frågas lösning genom en skrivelse till Kungl. Maj:t. Då riksdagen förra året så enhälligt uttalade sig till förmån för motionens syfte, finnes det ej, enligt mitt sätt att se, något skäl att icke bringa detta till Kungl. Maj:ts kännedom dels för att få utredningen färdig så fort som möjligt, dels ock för att Kungl. Maj:t därefter måtte på grundval av denna utredning förelägga riksdagen förslag i ämnet.

I anslutning till vad här blivit anfört, får jag alltså hemställa,

att riksdagen ville besluta en skrivelse med begäran, att Kungl. Maj:t måtte efter verkställd utredning angående de åtgärder, som kunna vidtagas för beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter, snarast möjligt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Stockholm den 31 januari 1923.

G. Wahl.
